

HET WOORD VAN DE WEEK

21e jaargang nr. 13

24 maart 1968

administratie

postbus 114, Utrecht

tel. 030-24641

postgiro 58 t.n.v. Woord van de Week

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 7,50 per jaar

Overige landen f 10,— per jaar

losse nummers f 0,50

verschijnt wekelijks

Wat betekent voor mij het humanisme?

Toen ik in 1946 lid werd van het Verbond betekende het vrijwel niets voor me. Ik was socialist en buitenkerkelijk. De PvdA kon door haar opbouw niet (zoals de SDAP) een levensbeschouwelijk tehuis voor buitenkerkelijken zijn. Toen kwam het Verbond, een organisatie die het goed recht van het buitenkerkelijk zijn zou verdedigen en actie zou voeren tegen allerlei discriminatie op levensbeschouwelijk gebied. Een nuttige club dus, en ik werd lid. Zoals ik lid werd van de drankbestrijdersorganisatie en de t.b.c. bestrijding.

Aan levensbeschouwelijk filosoferen was ik blijkbaar nog lang niet toe. Het humanisme als positieve inhoud had ik nog niet ontdekt. Ik wist alleen nog maar wat ik níet was: t.w. niet kerkelijk zondagschool, vervolgklas en catechisatie hadden me alleen in toenemende mate sceptisch doen staan tegenover de godsdienst. Ik werd dan ook niet „aangenomen”. Nog kan ik me het gevoel van bevrijding herinneren toen ik de bevestigingsdienst van al m'n medecatechisanten bijwoonde.

Zo was ik dus lid van het Verbond, betaalde m'n contributie, deed er af en toe iets voor, als er een beroep op me werd gedaan, maar het was en bleef alleen maar een nuttige club, jarenlang.

Jarenlang ging m'n leven op rozen. En toen kwam ineens alle narigheid tegelijk. Verlies van iemand van wie ik hield, sterfgevallen in en vlak om het gezin, ernstige persoonlijke moeilijkheden. „Nood leert bidden”. Mij niet. Eerst werd ik er in hoofdzaak opstandig van. Waarom moest dat mij treffen. Maar dan zie je dat het iedereen treft. In ongelijke mate en misschien een beetje beter verdeeld maar niemand ontkomt aan verdriet en tekort en schuld. En dan leert de nood je niet bidden, maar wel je te bezinnen op het hoe en waarom en waar-

uit, kortom op levensbeschouwelijke vragen. Toen, na vijftien jaar lidmaatschap ontdekte ik dat het Verbond behalve een nuttige club ook nog humanistisch was. En wat dat humanisme inhield. En wat dat voor mij betekende. Dat ik me wáár moet maken binnen de nu eenmaal gegeven kaders van tekort en dood. Dat het leven zijn opgave karakter nu juist ontleent aan deze begrenzing. En dat de anderen er zijn, die geluk en verdriet beleven zoals ik ze beleef, en die ik een hand kan geven en dan gaan we samen verder. Als ik me voor hen openstel zal ik het zijn ervaren: veel vreugde maar ook verdriet. Aan hen en door hen zal ik pas mens worden.

En dat is toch de opgave: je eigen menszijn verwerkelijken zo goed als je kan, in een leven dat je accepteert als een zo-zijn, waarmee je vrede hebt en wat je vervult.

Nou ja, dat Verbond dus, ik betaal nog steeds m'n contributie, en ik doe er af en toe iets voor, voor mij is het meer dan een nuttige club, veel meer.

Personalia

O.R. Varkevisser-de Boer, geboren 1922, HBS-B-kweekschool - H.O.I. - M.O. pedagogiek. Getrouwd, zes kinderen van 4 tot 21 jaar. Aktief in PvdA en H.V. Wat het laatste betreft: HB lid sinds vorig jaar, docente aan het H.O.I., lid van de leerplannen commissie voor het vormingsonderwijs, leidster applicatie cursus vormingsleiders in het Gooi, vormingsleidster aan een HAVO en een kweekschool lid van de pedagogische sectie van Socrates.

MAART-AKTIE

STEUNFONDS PRAKTISCH HUMANISME

GIRO 6168 - AMERSFOORT

Knapperds en kneusjes

Herinnert u zich nog het knapste jongetje van de klas? Of hebt u hem uit het oog verloren? Waar blijven toch al die knappe jongens? Enkele blijken later geniaal te zijn; de meesten zijn niet zo uitzonderlijk als het leek: ze zijn verdwenen in de massa. Maar dan was er ook de belhamel van de klas; zo'n jongen waarmee geen land was te bezeilen. Soms lijkt het of ze allemaal belangrijke ontdekkers zijn geworden, of geslaagde zakenlieden, of bekende politici. Als men tenminste interviews met zulke mensen leest, hoort het er zo'n beetje bij dat ze met wat onverschillige bescheidenheid opmerken op school niet erg te hebben gedeugd. Dat maakt hun eigen prestatie groter. En als we dan nog even doordenken over de schoolklas, dan waren er ook nog de kneusjes. Hoe heette ze ook weer? Die wat miezerige jongetjes; die altijd betrappt werden als ze spiekten, vaak bespot om hun optreden en zelden gewaardeerd. Wat is er van hen geworden?

Zo'n klas is als een beeld van de samenleving; een grote middenmoot van redelijk geslaagden, zoals u, en ik, de belhamels, die eigenlijk heel te waarderen burgers zijn, en dan de knapperds en de kneusjes. Wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje. De kneusjes zijn in de samenleving de klantjes van het maatschappelijk werk en de geestelijke verzorging. De goedwillende middenmoot zorgt er voor dat die diensten functioneren en de kneusjes er door gehaald worden. Op die manier maken ze nog wat van hun leven en zijn ze geen gevaar voor de maatschappij. Niet waar, zo is het toch? Of begint U lont te ruiken? Nu, laat ik dan maar ophouden hiermee. U krijgt nu toch wel in de gaten, dat ik u zo goed mogelijk bij de neus genomen heb en maar wat borreltafelpraat ten beste heb gegeven. Dat hele verhaal over knapperds en kneusjes is grote dwaasheid. En daarover wilde ik nu juist met u praten.

Natuurlijk zijn er verschillen tussen de mensen, ook in aanleg. Maar niet zo, dat sommigen door de natuur voorbestemd zijn om kneusjes te worden. Dat zijn hele grote uitzonderingen. De mensen zijn grotendeels wat het leven van ze maakt; en „het” leven, dat zijn hun ouders, hun onderwijzers, hun vrienden en de maatschappij. Dat wil zeggen: dat zijn u en ik, want wij zijn opvoeders en vrienden, collega's en burgers, en wij maken de maatschappij (als we die tenminste niet laten voortsudderen, zoals het reilt en zeilt). Is het u wel eens opgevallen dat er als het ware twee typen van mensen zijn? Mensen die alleen door hun manier van zijn anderen er toe brengen het beste te presenteren waartoe ze in staat zijn; en mensen die anderen ontmoedigen en hun het gevoel geven dat ze niets kunnen. Het eerste type, dat zijn de

open mensen, die niet altijd in afweerhouding staan, en vol belangstelling afwachten wat anderen te bieden hebben; het tweede type zijn de mensen die zich altijd bedreigd voelen en daarom anderen vooral zien als mogelijke vijanden. Maar ook die typen zijn niet onveranderlijke soorten van mensen. Men ziet soms een open mens de trekken aannemen van de bedreigde, als hij door wantrouwen omringd wordt en zich niet meer geloofwaardig kan maken. Dat is een wrede verminking.

Er is een boek — er is ook een film van gemaakt en een televisiespel — dat heet „De wrede zee”. Het is het verhaal van een commandant van een oorlogsschip, die midden in de oorlog met een stel jonge en onervaren officieren een moeilijke opdracht moet vervullen. Al gauw blijkt dat de officieren allerlei kritiek hebben op hun commandant en steeds minder vertrouwen in hem stellen. Maar de commandant maakt dan ook steeds meer fouten en gedraagt zich steeds onredelijker. Midden in een gevaarlijke situatie bij vliegende storm neemt hij een dwaze beslissing, die de officieren niet langer nemen. Ze komen in opstand, zetten de commandant af, en brengen het schip behouden thuis. Maar dan komt er een proces over de gepleegde muiterij. Stap voor stap gaat de krijgsraad feit voor feit na. En dan, na bijna ondragelijke spanning, komt de beslissing: vrij-spraak van muiterij. Ik hoop U niet te beschrijven hoe groot de vreugde is van de jonge officieren en hoe die zich ontlaadt in een uitbundig feest. Maar dan komt er een oudere officier naar voren, het glas champagne in de hand. Luister, zegt hij, jullie voelen je natuurlijk hele pieten na deze uitspraak. Maar jullie vergeten één ding: namelijk dat jullie het zelf geweest zijn, die door jullie betweterij eerst, door jullie ondoordachte kritiek daarna en tenslotte door jullie wantrouwen deze commandant met een reeks van eervolle dienstjaren gemaakt hebben tot een schaduw van wat hij was en tot een man die ontoelaatbare fouten maakte. En met een ruk gooit hij hen de champagne uit zijn glas in het gezicht, het glas in scherven op de grond; en hij gaat weg.

Kijk, dat blijft er nu over van het verhaal van de knapperds en de kneusjes. Er zijn nauwelijks kneusjes: wij maken ze. Niet alleen de commandant, maar ook die jonge mensen, want die zijn op die manier ook kneusjes geworden. Waar was de man die op het juiste moment een fatale ontwikkeling had kunnen voorkomen? Die was hier niet bij de hand, en in het echte leven vaak ook niet. Vaak niet... maar soms wel. En humanisten proberen die taak te vervullen. Op verschillende manieren. Door mensen weerbaar te maken, door hen de bouwstenen voor te leggen, waarmee ze een menswaardig

een radio-uitzending van zondag 24 maart 1968

MAART-AKTIE

STEUNFONDS PRAKTISCH HUMANISME

GIRO 6168 - AMERSFOORT

kampen 1968

De commissie jeugdkampen van de Humanistische Werkgroep Jeugd- en Jongeren organiseert in 1968 de volgende kampen:

1. *Kinderkamp* (10 t/m 12-jarigen)
van 29 juni tot 6 juli een tentenkamp in Rijssen (Ov.).
2. *Jongerenkampen* (13 t/m 15-jarigen)
van 6—16 juli en van 17—27 juli twee tentenkampen te Helvoirt in Noord Brabant.

Inlichtingen: Humanistisch Verbond, Postbus 114, Utrecht.

leven kunnen opbouwen, en door naar ze te luisteren als ze er niet zo gauw meer uit kunnen komen, want het is vaak al genoeg om ze het zelfvertrouwen te hergeven, dat ze nodig hebben. Dat zijn de taken van vorming en raadswork, waaraan blijkens de ervaring grote behoefte bestaat.

Humanisten zijn geen goedwillende braverds, die zich verlustigen in stichtelijke bijeenkomsten. Die zijn er ook wel onder de humanisten. Maar hier spreek ik over humanisten als energieke, scheppende uitvinders van menswaardige samenlevingsvormen. Mensen die uitzichten ontdekken in een moderne wereld; die niet komen met pasklare antwoorden, maar zoeken naar methoden van bevredigend mens-zijn. De uitdrukking „humanistische vorming” is eigenlijk ongelukkig, al heeft niemand een beter woord bedacht. Het doet denken aan het kneden van klei. Maar het gaat er om betekenis te leren geven aan sex, vriendschap, gezin, werk en vrije tijd. Toen ik nog leraar was had ik eens een bespreking met een groep leerlingen, waarmee we een werkweek zouden houden. Opeens vroeg één van de jongens: „Maar meneer, u probeert nu alles zo te regelen, dat wij het prettig zullen vinden, maar waarvoor eigenlijk?” Dat was een vormingssituatie (waarvan ik overigens niets terecht gebracht heb). Maar het raakte wel de kern: het gaat er niet om de mensen tegen hun zin gelukkig te maken, maar

de kans te geven op een leven dat de moeite loont.

Ook de term „geestelijke verzorging” is ongelukkig. Er valt niets te „verzorgen”. Maar mensen scheppen zich een beeld van hun werkelijkheid. Daarover willen ze soms praten. Soms rijzen er vragen; soms raken ze in conflicten; soms moeten ze hun werkelijkheidsbeeld herzien, zoals de commandant en zijn officieren. Dan hebben ze iemand nodig, die onbevooroordeeld luisteren wil en meedenken. Want daarvoor zijn juist de naaste verwanten en vrienden dikwijls niet geschikt: ze zijn zelf teveel bij de zaak betrokken. En het is ook opmerkelijk hoeveel mensen in zo'n geval helemaal niemand hebben om bij aan te kloppen. Daarvoor zijn de humanistische raadslieden beschikbaar. Hun werk maakt het mogelijk dat niet alleen de individuele radertjes in de machine van de samenleving hun eigen plaats krijgen, maar ook dat de hele machine meer presteert, juist op het gebied waar hij nog al eens te kort schiet: de leefbaarheid voor vrije mensen.

Dit is geen zaak voor kneusjes, zoals velen schijnen te menen. Iedereen kan in de situatie komen, door zijn werk, of zijn gezin, of zijn persoonlijke ontwikkeling, dat hij aan herziening van zijn werkelijkheidsbeeld toe is. En

Voorbij

Toen ik dit nog had:

Tegen beter weten,
De verwachting, dat
Eens het uur zou slaan,
Dat het van mij viel,
Slavenkleed en -keten,
Dat een vrije ziel
Uit mij op zou staan.

— Stilte in 't diepste hart,
Stilte in lucht en landen,
Wat me eens had verward
Als geluid vergaan;
In een eenzaam huis
Boeken langs de wanden
Een doorwrochte kluis
Een getucht bestaan. —

Toen ik dit nog had —
Maar hoe zou het? De uren
Zijn gevleugeld. Wat
Dat hun macht bestrijd?
Als het leven daalt
Kan geen hoop meer duren
Eindelijk zegepraalt
De oppermachtige tijd.

J. C. Bloem

MAART-AKTIE

STEUNFONDS PRAKTISCH HUMANISME

GIRO 6168 - AMERSFOORT

de cliënten van de geestelijke verzorging zijn dan ook evenzeer professoren als onontwikkelden, jongeren en ouderen, welgestelden en kleine lieden, zoals ook de humanistische vorming zich richt tot intellectuelen en handarbeiders, werkgevers en employees, studenten en werkende jongeren. Voor ons allen gaat het er om in een hoopvolle en gevaarlijke wereld te worden tot weerbare, volwassen mensen. Het is heel praktisch als er een centrum is, dat daarvoor bestemd is. Zo'n centrum is het Humanistisch Verbond. En ik wil u nu heel prozaïsch daarvoor uw medewerking vragen. Schrikt U niet, ik zal u niet vragen om uw tijd en toewijding als raadsman of -vrouw of vormingsleider of -leidster ter beschikking te stellen. Maar eens in het jaar — in de maand maart — vragen wij wel uw geldelijke steun. Het heeft geen zin meer te willen schijnen dan men is. En de waarheid is dat wij uw steun nodig hebben. Het zou prettiger zijn als ik dit helemaal mooi principiële had kunnen houden. Maar dat zou bluf zijn. Want wij doen ons werk wel bijna helemaal met vrijwilligers, maar het kost toch handen vol geld aan scholing, begeleiding en organisatie.

Tegen de nu heersende internationale goudkoorts kunt u zich waarschijnlijk niet dekken, maar u kunt toch wel wat geld goed beleggen. Namelijk door een bijdrage aan het Steunfonds Praktisch Humanisme, Amersfoort, giro 6168.

Het Humanistisch Verbond roept ten behoeve van zijn radio- en televisie-uitzendingen sollicitanten op voor de functie van

producer

Gegadigden moeten bereid zijn de regisseurscursus van de N.T.S. te volgen.

Leeftijd tot 35 jaar. Humanistische gezindheid.

Datum van indiensttreding 1 juli 1968.

Sollicitaties vóór 30 maart te richten aan de directeur van het Humanistisch Verbond, Oudegracht 152/Postbus 114 te Utrecht.

Van week tot week

Televisie (Ned. 1)

maandag 25 maart 22.15-22.30 uur: R. O. Battes „Steunfonds Praktisch Humanisme”.

Radio (Hilv. II)

Zondag 31 maart 9.45-10.00 uur: P. A. Pols: „Dienstweigeren”.

Zondag 7 april 9.45-10.00 uur: Libbe v. d. Wal: „En wat zegt een humanist ervan?”

Zondag 14 april 9.45-10.00 uur: Ph. van Praag: titel nog niet bekend.

Zondag 21 april 9.45-10.00 uur: A. L. den Broeder: „'n Humanistische visie op de arbeid”.

huwelijk

De door het Humanistisch Verbond opgerichte niet-commerciële

korrespondentiekring

helpt u bij het leggen van serieuze

huwelijkskontakten

op basis van eigen keuze.

Vraag brochure met voll. inl. aan de Humanistische Correspondentiekring, postbus 210, Utrecht. A.u.b. 40 ct. postzegels bijsluiten.

Is dat offer teveel gevraagd? Ik geloof het niet. Is het trouwens een offer? Dat woord doet me denken aan een verhaal dat ik al vaker verteld heb, en dat geloof ik van Ds. Buskes afkomstig is. Mag ik u dat nog eens even vertellen? Het gaat over een nette, heel eenvoudige familie. Ze waren niet welgesteld, maar op zondag kwam er toch altijd een mooi stukje vlees op tafel. Op een keer waren er karbonaadjes. Jantje, de jongste, telde de kring rond: ieder een karbonaadje, maar Bello dan, de hond? Ik geef mijn karbonaadje aan Bello, vond Jantje. Maar: „Nee hoor”, zei moeder, „daar komt niets van in; daarvoor is het vlees veel te duur; de karbonaadjes zijn voor de mensen, niet voor Bello”. En Jantje, die een braaf jongetje was, deed wat er gezegd werd. Ieder at smakelijk zijn bord leeg en toen ze klaar waren zei moeder: „Weet je wat Jantje, nu mag jij de beentjes aan Bello geven, dan heeft die ook wat”. En Jantje pakte zijn bordje en legde er de beentjes op; de hele kring rond, één voor één. Toen ging hij met zijn bordje met beentjes naar Bello en zei: „Bello, het had een offer moeten zijn, maar het is een collecte geworden”.

J. P. van Praag

MAART-AKTIE

STEUNFONDS PRAKTISCH HUMANISME

GIRO 6168 - AMERSFOORT